

ਪੰਜਾਬ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ
ਕਪੂਰ, ਜੇ.
ਫਾਲਸ਼ਾ ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਜੇ. ਜੇ.
ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਬਨਾਮ
ਗੋਸਾਈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।
1948 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 522.

ਕਸਟਮ (ਪੰਜਾਬ)—ਇੱਕ ਲੀਨੇਸ਼ਨ — ਡਬਲਯੂ ਆਈਡੋ— ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਹੋਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ —ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡੀ ਦਾ।

1865 ਵਿੱਚ ਜੀ.ਐਸ. ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ। ਉਸਦੇ ਪੋਤੇ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਨੇ ਆਰ.ਐਸ. ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਹਫੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿ ਤੋਹਫਾ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਦੇ ਝਗੜੇ ਇੱਕ ਵਿਭਿੰਨ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਤੋਹਫੇ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਰਐਸ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਪਰੀਤ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਨੂੰ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਗਾਨਗੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਟੀ.ਸੀ. ਸੇਠੀ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਮਿਤੀ 13 ਮਈ, 1943 ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਐਲ. ਮਲਹੋਤਰਾ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਮਿਤੀ 5 ਜਨਵਰੀ, 1948, ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਐਚਆਰ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਲਾਭ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਪੀ ਐਲ ਬਹਿਲ ਅਤੇ ਟੀ ਐਸ ਨਰੂਲਾ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਰਤਨ ਸਿੰਘ

ਜੱਜਮੈਂਟ

ਗੋਸਾਈਂ ਅਤੇ ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਇਹ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਅਪੀਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 13 ਮਈ, 1948 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਟੀ.ਸੀ. ਸੇਠੀ, ^ ਮਿਤੀ 13 ਮਈ, 1948 ਨੂੰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਹੁਕਮ ਹੈ।
ਕਪੂਰ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੇ. *

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਤੋਹਫਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਕੇ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਛਾਂਗੀ ਨੇ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੰਤਕਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ <9 ਜਨਵਰੀ, 1946 ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਾਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਇੰਤਕਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ. ਕਾਕਾ, ^ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਪਤੀ. ਛਾਂਗੀ, ਘਮੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੋਤਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 1865 ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। < ਜੇ

ਮੁਦਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਤੋਹਫਾ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਾਕਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਲਟਾ ਹਨ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਕਿ ਮੁਦਈ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪਰਦੇਸੀ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਇੱਕ ਵਿਭਿੰਨ ਪਿੰਡ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਤੋਹਫੇ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਾਲਕ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਜਿਸ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰੋਪਰਾਈ ਟੈਰੀ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਗਾਨਗੀ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ | ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਪਤੀ ਕਾਕਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ/ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ ਅਤੇ ਰੈਟੀਗਨ ਦੇ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦੇ ਡਾਇਜ਼ੈਸਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 69 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ

ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੇ। ਵਿਰਾਸਤ ਰਹਿਤ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ-ਪ੍ਰਾਇਟਰੀ ਬਾਡੀਜ਼ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਰੈਟੀਗਨ ਦੇ ਡਾਇਜ਼ੈਸਟ ਆਫ ਕਸਟੋ ਮੈਰੀ ਲਾਅ (1938 ਐਡੀਸ਼ਨ) ਦੇ ਪੰਨਾ 157 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ-

Rattan Singh
v.
Gosain and
others
Kapur, J.

“ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਕਿਸੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਾਰਸ ਰਹਿਤ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਭਿੰਨ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਜਾਂ ਮੂਲ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੰਧ ਜਾਂ ਸਬੰਧ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ; 1927, 103 ਇੰਡ. ਕੈਸ. 274. ਕਿਸੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋ ਪਾਦਰੀ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ , ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤਦ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ ਜੇਕਰ ਪਿੰਡ ਇੱਕ ਸਮਲਿੰਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਮੀਨ-ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਆਮ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਾਰਸ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤਾਜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਪ੍ਰਾਪਰਾਈਟਰੀ ਬਾਡੀ' (ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜ਼ੈਸਟ ਆਫ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ, 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ) 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ”

ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਲੇਖੂ (1) ਵਿੱਚ , ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਾਲਕ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ ਜੇਕਰ ਪਿੰਡ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਿੱਥੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਧਾਰਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਆਮ ਭਾਈਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਾਰਸ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤਾਜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ (2) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਲ, ਸੀ.ਜੇ., ਅਤੇ ਕੋਲਡ ਸਟ੍ਰੀਮ, ਜੇ. ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਨੋ ਪੀ. 372—

ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ

- (1) ਏਆਈਆਰ 1927 ਲਾਹ. 255
- (2) 97 ਐਲ.ਸੀ. 369

Rattan Singh
w.
Gosain and others

Kapur, J.

ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਹਿ-ਪ੍ਰੋਪਰਾਈਟਰ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਤ ਵਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੁਆਰਾ ਏਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੱਥ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇੱਕੋ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। "

ਮੁਹੰਮਦ ਅਕਬਰ ਬਨਾਮ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਬਾਬਾ ਸਿੱਦੀ ਦਾਸ (1) ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਵਾਰਸ ਸਿੱਧੂ ਪੱਖੀ - ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਤੋਹਫਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸੇ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾਨੀ ਹਨ। ਤੋਹਫੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣਾ *ਟਿਕਾਣਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।* ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਜਾਂ ਮੂਲ ਮਾਲਕੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਜਾਂ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਸਵਾਲ 31 ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ-

ਸਵਾਲ 31.—ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਵਿਆਦ ਰਹਿਤ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ 31.—ਸ਼ਕਰਗੜ੍ਹ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਬੀਲੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਠਾਨਕੋਟ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਹ

(1) ILR 8 ਲਾਹ, 719

ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੰਗਾਮੀ ਹਾਲਤ ਹੈ

ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। "

v. ਹੋਵੇ, ਉਹ
Gosain and
others

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਵੀ ਮੁਦਈਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

Kapur, J.

ਮੁਦਈ ਨੇ ਚਾਰ ਗਵਾਹ, PW1 ਤੋਂ PW4 ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜੋ ਸਾਰੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਾਰਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੱਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੇਵਲ ਇਪਸੀ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਦਈਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇੰਤਕਾਲਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.8 ਤਹਿਸੀਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲਬਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੰਤਕਾਲ ਤਰਫ ਲਬਾਣਾ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਰਫ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਜੋ ਸਬੂਤ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਏ ਜ਼ਿੰਮੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਗਾਨਗੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿਓ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਾਂਗਾ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਫਾਲਸ਼ੋ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ